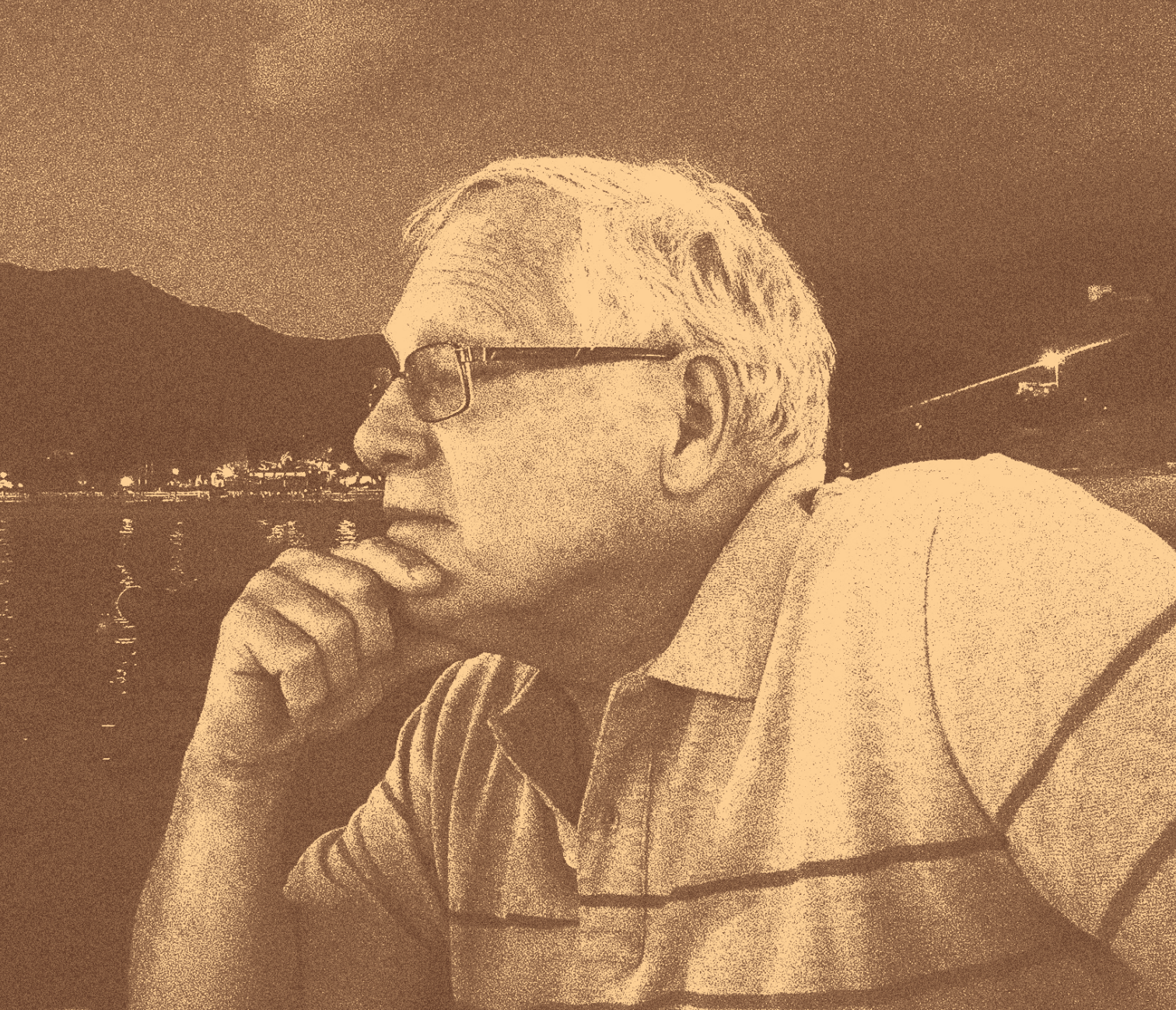


DAVID RUPP

Ένας αναγεννησιακός αρχαιολόγος

Δραστήριος αρχαιολόγος και εκπαιδευτής αρχαιολόγων. Κατά την πολυετή θητεία του στο Πανεπιστήμιο Brock του Καναδά, μεταξύ άλλων δημιούργησε για τους προπτυχιακούς φοιτητές την ειδικότητα στην Αρχαία Τέχνη και Αρχαιολογία, ανέπτυξε την αρχαιολογική πρακτική εξάσκηση στην Κύπρο, το Ισραήλ και την Ελλάδα, ίδρυσε την Αρχαιολογική Εταιρεία του Πανεπιστημίου Brock. Στα χρόνια της ακαδημαϊκής σταδιοδρομίας του, όταν επικρατούσε η υπερειδίκευση στη Μεσογειακή Αρχαιολογία, σαν ασφαλιστικές δικλείδες λειτούργησαν τα πολύπλευρα, «αναγεννησιακά», επιστημονικά ενδιαφέροντά του.



David William Rupp γεννήθηκε στις ΗΠΑ, στο Ντιτρόιτ της πολιτείας Μίσιγκαν. Έκανε τις προπτυχιακές σπουδές του στο Πανεπιστήμιο του Μίσιγκαν (Ann Arbor), απ' όπου αποφοίτησε το 1966 με πτυχίο στην Ανθρωπολογία και με ειδίκευση στην Αρχαιολογία. Ακολούθησε, το 1968, ένα Μάστερ στην Κλασική Αρχαιολογία από το Πανεπιστήμιο της Πενσυλβάνια («Penn») στη Φιλαδέλφεια. Το 1974, υποστήριξε τη διδακτορική διατριβή του στο Bryn Mawr College. Επί τριάντα πέντε χρόνια (1974–2009) δίδαξε Αρχαία Ελληνική Αρχαιολογία στο Τμήμα Κλασικών Σπουδών του καναδικού Πανεπιστημίου Brock (St. Catharines, Οντάριο), του οποίου είναι πλέον Ομότιμος Καθηγητής.

Διετέλεσε Διευθυντής του Καναδικού Ινστιτούτου στην Ελλάδα (Canadian Institute in Greece – CIG) από το 2005 έως το 2018, και από το 2005 έως το 2010 υπήρξε Πρόεδρος των Κολλεγίων Αθηνών και Ψυχικού.

Ο Rupp διενήργησε αρχαιολογική έρευνα πεδίου στην Ιταλία, την Ελλάδα, την Κύπρο και το Ισραήλ. Ως πτυχιούχος φοιτητής ανέσκαψε στους Αλιείς της Αργολίδας. Το αρχείο που προέκυψε από την τεκμηρίωση της ανασκαφής το δώρισε το 2022 στην Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα, όπου και είναι διαθέσιμο στους ερευνητές.

Στην Κύπρο υπήρξε επικεφαλής ενός διεθνούς διεπιστημονικού προγράμματος έρευνας στην περιοχή της Πάφου (Καναδικό Πρόγραμμα Επιφανειακής Έρευνας στην Παλαίπαφο), το οποίο εντόπισε δείγματα ανθρώπινης δραστηριότητας και κατοίκησης από την 8η χιλιετία π.Χ. έως τη δεκαετία του 1950. Επίσης, στη νοτιοδυτική Κύπρο ήταν ο κύριος ερευνητής ενός διεπιστημονικού διεθνούς προγράμματος ανασκαφών (Πρόγραμμα Δυτικής Κύπρου) που ερεύνησε τα κατάλοιπα κατοίκησης και δραστηριότητας γύρω από μια λίμνη, τα οποία χρονολογούνται από την 4η χιλιετία π.Χ. έως τον 16ο αιώνα μ.Χ.

Έχει δημοσιεύσει πλήθος επιστημονικών άρθρων, μονογραφίες και εργασίες σε συλλογικά έργα, καθώς και έναν Οδηγό της Αθήνας. Αυτόν τον καιρό συνδιευθύνει τις ανασκαφές στον Πετρά στην Ανατολική Κρήτη, διευθύντρια των οποίων είναι η Δρ Μεταξία Τσιποπούλου.

Καθώς είναι λιγομίλητος —αλλά με λόγο μεστό—, απρόθυμος να περιαυτολογήσει, φοβόμενος ότι θα δυσκολευτούμε στη συνέντευξη. Δεν γνώριζα την ευρύτητα πνεύματος και το χιούμορ του.

—Επιτρέψτε μου, κύριε καθηγητά, να προτάξω μια προσωπική ερώτηση: Πώς διασταυρώθηκαν οι δρόμοι σας με τη σύζυγό σας και ανασκαφέα του Πετρά, Μεταξία Τσιποπούλου;

Συναντηθήκαμε τυχαία την άνοιξη του 1988 σε ένα συνέδριο στο Λονδίνο, που διοργάνωσε το Βρετανικό Μουσείο με θέμα την Κυπριακή Αρχαιολογία. Στη διάρκεια μιας δεξίωσης που έγινε στις Ασουριακές Συλλογές πιάσαμε την κουβέντα. Τα υπόλοιπα είναι ιστορία, ή μήπως πρέπει να πω αρχαιολογία;

—Τι λειτούργησε ως ερέθισμα για να στραφείτε στις σπουδές Αρχαιολογίας;
Είχα την τύχη να φοιτήσω στο Πανεπιστήμιο την εποχή που η πίεση να επιλέγει κανείς αμέσως την κύρια κατεύθυνσή του, με σκοπό να βρει εργασία μόλις αποφοιτήσει, ήταν πολύ μικρότερη απ' ό,τι αργότερα. Εγώ ως ασταίο εφάρμοζα στον εαυτό μου την «κατεύθυνση του μήνα» στο Πανεπιστήμιο του Μίσιγκαν: Δασοπονία, Ιστορία, Κλασικές σπουδές, Ανθρωπολογία και Ιστορία της Τέχνης. Τελικά το πτυχίο μου ήταν στην Ανθρωπολογία με ειδίκευση στην Αρχαιολογία. Η εργασία μου στο Μουσείο Ανθρωπολογικής Αρχαιολογίας και η πρώτη εμπειρία μου στην ανασκαφή (ενός ύστερου ετρουσκικού τάφου στην Τσοκάνη) με έπεισαν σταδιακά ότι αυτός ήταν ο δρόμος που θα ακολουθούσα.

02

Ανασκαφή στη θέση Αλιείς (Πόρτο Χέλι) τη δεκαετία του 1970.



02



03



**Η ΥΠΕΡΒΟΛΙΚΗ
ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΕ ΜΙΑ
ΝΟΟΤΡΟΠΙΑ ΠΟΥ
ΑΠΕΚΛΕΙΕ ΤΙΣ
ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ
ΑΠΟΨΕΙΣ, ΣΕ
ΠΟΛΛΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ
ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.**



— Έχετε ένα πολυσχιδές έργο στο ενεργητικό σας. Μελετήσατε τους ιθαγενείς στο Μίσιγκαν. Ήταν μια ανθρωπολογική έρευνα;

Οι προπτυχιακές μου σπουδές ήταν στην Ανθρωπολογία. Ως ασκούμενος φοιτητής και στη συνέχεια ερευνητικός συνεργάτης στο The Great Lakes Range του Μουσείου Ανθρωπολογίας του Πανεπιστημίου του Μίσιγκαν, ασχολήθηκα με αναλύσεις ευρημάτων από μια θέση ιθαγενών στο Μίσιγκαν, τόσο τεχνέργων, όσο και οικολογικών καταλοίπων. Ένα καλοκαίρι έλαβα μέρος σε ερευνητική αποστολή που πραγματοποιήσε ανασκαφή σε δύο θέσεις ιθαγενών στο κάτω τμήμα της χερσονήσου του Μίσιγκαν.

— Πώς θα συγκρίνατε αυτή σας την εμπειρία με μια ανασκαφή στην Κύπρο ή την Ελλάδα;

Το ερευνητικό πρόγραμμα στο Μίσιγκαν ήταν μικρό (5–6 άτομα) υπό τη διεύθυνση δύο μεταπτυχιακών φοιτητών. Για δύο μήνες είχαμε κατασκηνώσει στο ύπαιθρο σε καθεμιά από τις δύο αρχαιολογικές θέσεις (η μία στα δάση και η άλλη στις παρυφές μιας πόλης) και μαγειρεύαμε μόνοι το φαγητό μας, κάθε μέλος της ομάδας με τη σειρά του. Εννοείται ότι μερικά βράδια κοιμόμασταν νηστικοί. Τα υλικά κατάλοιπα κάθε θέσης ήταν λιγοστά και συνηθισμένα (κεραμικά αγγεία, λίθινα εργαλεία από πυριτόλιθο, λίθινα κρουστικά εργαλεία και απορρίμματα από την κατασκευή τους, καθώς και οικολογικά κατάλοιπα). Και οι δύο θέσεις όμως είχαν ενδιαφέρουσα στρωματογραφία, ένα δεδομένο εντελώς απαραίτητο για την αρχαιολογική γνώση. Ανασκάψαμε λάκκους, εστίες και ίχνη στύλων στο χώμα, όχι λείψανα σημαντικών κατασκευών όπως συμβαίνει συνήθως στην Ελλάδα και την Κύπρο. Σε αυτό το ερευνητικό πρόγραμμα κάθε μέλος έπρεπε να ειδικευτεί σε όλους τους τομείς της εργασίας (δυστυχώς εκτός από τη μαγειρική): στο να εγκαταστήσει έναν θεοδόλιχο, να μετράει τα βάθη, να διαβάζει τη στρωματογραφία, να σχεδιάζει κατόψεις και τομές, να περνάει από κόσκινο, να φωτογραφίζει, με λίγα λόγια σε ό,τι χρειαζόταν να γίνει. Εκεί έγινα ικανός ανασκαφέας.

— Τι σας έκανε να αλλάξετε προσανατολισμό;

Το να συνεχίσω σε αυτή την κατεύθυνση της αρχαιολογικής έρευνας στο Μίσιγκαν δεν με ενδιέφερε. Έτσι, αντί να ξεκινήσω το μεταπτυχιακό πρόγραμμα στην Ανθρωπολογία στο ίδιο πανεπιστήμιο, επέλεξα να εγγραφώ στο πρόγραμμα Κλασικής Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου της Πενσυλβάνια και στη συνέχεια στο Bryn Mawr όπου εκπόνησα το διδακτορικό μου. Αυτό με οδήγησε προς το μονοπάτι των Ετρουσκικών σπουδών και στη συνέχεια της Ελληνικής Αρχαιολογίας και Αρχιτεκτονικής. Η ενασχόλησή μου με την Κυπριακή Αρχαιολογία προέκυψε όταν άρχισα να διδάσκω στο Πανεπιστήμιο Brock το 1974 και μου ανατέθηκε η ευθύνη της οργάνωσης και της διεύθυνσης του εκπαιδευτικού αρχαιολογικού προγράμματος του τμήματός μου στην Κύπρο. Τα επόμενα 20 και πλέον χρόνια απέκτησα σταδιακά ειδικευση στην Κυπριακή Αρχαιολογία μέσω των επιφανειακών ερευνών που οργάνωσα και μιας μικρής ανασκαφής. Το ενδιαφέρον μου αρχικά στράφηκε προς την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου και στη συνέχεια στη Χαλκολιθική περίοδο.

— Στο Οντάριο μελετήσατε κεραμική και επιτύμβιες στήλες του 19ου και 19ου-20ού αιώνα αντίστοιχα. Τι αποκομίσατε;

Ένα καλοκαίρι, για να προσφέρω στους φοιτητές μου μια ευκαιρία συμμετοχής σε αρχαιολογική έρευνα σε τόπο εκτός της Μεσογείου, οργάνωσα δύο ερευνητικά προγράμματα για το Πανεπιστήμιό μου στη χερσονήσο του Νιαγάρα στο Οντάριο. Το πρώτο ήταν η ανασκαφή ενός εργαστηρίου κοκκινωπής κεραμικής (red earthenware) και του αντίστοιχου κεραμικού κλιβάνου στην περιοχή Jordan, χρονολογούμενα στη δεκαετία του 1830. Οι φοιτητές ανέσκαψαν τη θέση, ανέλυσαν τα ευρήματα και συνεργάστηκαν στη δημοσίευση λεπτομερούς δίτομης αναφοράς προς το αρμόδιο Υπουργείο Πολιτι-

σμού του Οντάριο. Το δεύτερο ερευνητικό πρόγραμμα αφορούσε στη λεπτομερειακή τεκμηρίωση επιτύμβιων σπλών του 19ου αιώνα από το παλαιότερο νεκροταφείο της πόλης της Αγίας Αικατερίνης, στο Οντάριο, όπου έχει την έδρα του το Πανεπιστήμιό μας. Και στις δύο περιπτώσεις οι φοιτητές μου είχαν πραγματικές εμπειρίες πεδίου και έρευνας. Όσο για μένα, κέρδισα πολύτιμη γνώση στα πεδία της οργάνωσης και της εξαγωγής έρευνας σε ομαδικό περιβάλλον.

—Και οι ετρουσκικοί τάφοι στην Ιταλία; Σας οδήγησε η κεραμική;

Η ανασκαφή των δύο ύστερων ετρουσκικών νεκροταφείων έξω από τη Σιένα στην Τοσκάνη περιλαμβάνεται στις πρώτες νεανικές μου εμπειρίες εργασιών πεδίου. Έλαβα μέρος σε αυτά τα προγράμματα, καθώς παράλληλα ήλπιζα να εκπονήσω τη διδακτορική μου διατριβή στην Ετρουσκική Τέχνη και Αρχαιολογία. Τελικά, δημοσίευσα μία κύλικα που ανήκε στον «Ετρουσκικό ερυθρόμορφο επιζωγραφισμένο ρυθμό».

—Στο βόρειο Ισραήλ, στην Τελ Ανάφα, βρεθήκατε σε ένα ύστερο ελληνιστικό-πρώιμο ρωμαϊκό περιβάλλον. Αναζητούσατε κάτι συγκεκριμένο;

Στις ανασκαφές του Πανεπιστημίου του Μίσιγκαν στην Τελ Ανάφα, στη βόρεια Γαλιλαία του Ισραήλ, όπου επικεφαλής ήταν η καθηγήτρια Sharon Herbert, συμμετείχα το 1979 ως διευθυντής του εκπαιδευτικού προγράμματος για τους φοιτητές του Πανεπιστημίου Brock. Οι φοιτητές ανέσκαψαν σε έναν μήνα μια τομή 5x5 μ. («την τομή των θαυμάτων»), φέρνοντας στο φως το κέντρο ενός ύστερου ελληνιστικού/πρώιμου ρωμαϊκού συγκροτήματος λουτρών, το οποίο έσωζε λείψανα ψηφιδωτού δαπέδου. Η τομή ήταν ιδεώδης για την εκπαίδευση των φοιτητών, με καθαρή στρωματογραφία, ευρήματα παντός τύπου και αρχιτεκτονική.

—Έχετε δείξει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τους αρχαίους ελληνικούς βωμούς.

Το καλοκαίρι του 1972, μετά την ολοκλήρωση της ανασκαφής του Πανεπιστημίου της Ιντιάνα στην κάτω πόλη των αρχαίων Αλιέων (Πόρτο Χέλι), υπό τη διεύθυνση του καθηγητή Wolf Rudolf, ξεκίνησα την αναζήτηση θέματος για τη διδακτορική διατριβή μου.

Έτυχε να επιστρέψω στην Αθήνα μαζί με τον καθηγητή Fred Cooper του Πανεπιστημίου της Μινεσότα. Στη διάρκεια του ταξιδιού αυτού συζητήσαμε για τα ενδιαφέροντά μου και ζήτησα τη γνώμη του καθώς αναζητούσα θέμα για τη διατριβή μου στον τομέα της ελληνικής αρχιτεκτονικής, δηλαδή μια τοπική έρευνα συγκεκριμένου γεωγραφικού χώρου. Ο καθηγητής υπογράμμισε ότι από τότε που ο Κωνσταντίνος Γιαβής δημοσίευσε το βιβλίο του για τους ελληνικούς βωμούς το 1949, το ενδιαφέρον για το θέμα, σε οποιαδήποτε μορφή, ήταν πολύ περιορισμένο. Το φθινόπωρο, ύστερα από σχετική έρευνα, αποφάσισα να μελετήσω τα δεδομένα των βωμών της βορειοανατολικής Πελοποννήσου, από τη Γεωμετρική έως την Ελληνιστική περίοδο. Η διατριβή μου ολοκληρώθηκε το 1974.

—Ποια ήταν τα συμπεράσματά σας;

Πάνε πάρα πολλά χρόνια που δεν έχω σκεφτεί τη διδακτορική μου διατριβή. Αυτό που συμπεράνα από το τότε διαθέσιμο μικρό δείγμα βωμών της περιοχής ήταν ότι οι πρώτοι βωμοί της Πρώιμης Εποχής του Σιδήρου ήταν χαμηλοί σωροί στάχτης, καμιά φορά και με έναν λιθοσωρό. Στην Αρχαϊκή περίοδο εξελίχθηκαν σε απλές, μικρές κατασκευές. Γενικά σε βωμούς οργανωμένων ιερών παρατηρούνταν η τάση βελτίωσης της κατασκευής ώστε να διατηρηθούν στον χρόνο. Μερικοί ήταν στολισμένοι με μια δωρική ζωφόρο ή με άλλα διακοσμητικά ανάγλυφα. Στην Κλασική περίοδο ορισμένοι βωμοί είχαν ένα *τετράστυλον* (baldacchino), το οποίο περιέκλειε τμήμα τους. Στην Επίδαυρο υπήρχαν πολλοί μονολιθικοί βωμοί, εκτός των μεγαλύτερων κτιστών.





04



05

—Ανάμεσα στα άλλα αρχαιολογικά ευρήματα ή κατάλοιπα που έχουν προσελκύσει την προσοχή σας περιλαμβάνονται αρχαία ελληνικά και ρωμαϊκά ψηφιδωτά, η ανακτορική μινωική σφραγιστική εικονογραφία, η αθηναϊκή τοπογραφία και τα μνημεία της κ.ά. Πώς επιλέγετε κάθε φορά το αντικείμενο της έρευνάς σας;

Ως καθηγητής προπτυχιακών φοιτητών οργάνωσα το τμήμα Αρχαιολογίας στη σχολή μου, το οποίο κάλυπτε τις κύριες συνιστώσες της παραδοσιακής Ελληνικής και Ρωμαϊκής Αρχαιολογίας και Τέχνης, καθώς και τις «αρχαιολογίες» των γύρω περιοχών και περιόδων της ανατολικής Μεσογείου. Όλα αυτά ήταν στο πλαίσιο της «ανθρωπολογικής αρχαιολογίας». Η οργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων πρακτικής εξάσκησης των φοιτητών μας στην Κύπρο, στην οποία το Πανεπιστήμιο είχε μακρά παράδοση, περιήλθε στη δική μου αρμοδιότητα. Αυτή η πολύ διαφωτιστική εμπειρία οδήγησε στη δημιουργία των δύο ερευνητικών προγραμμάτων επιφανειακών ερευνών στην περιοχή της Πάφου, καθώς και σε μια ανασκαφή. Μια ακόμα νεανική μου περιέργεια ήταν η μελέτη ύστερων ρωμαϊκών ψηφιδωτών από το Κούριον.

Η ακαδημαϊκή μου σταδιοδρομία συνέπεσε με την εποχή της υπερειδίκευσης στη Μεσογειακή Αρχαιολογία. Αντιστάθηκα σε αυτήν την τάση και ακολούθησα μια σειρά ενδιαφερόντων που προέκυψαν από τη διδασκαλία μου, αλλά και από αναπάντεχες ευκαιρίες που ήρθαν στον δρόμο μου.

Όπως έχω πολλές φορές επαναλάβει σε όσους φοιτητές μου ήθελαν να με ακούσουν, «μην το κάνετε αυτό στη δική σας σταδιοδρομία, καθώς οι συνάδελφοι και η ακαδημαϊκή κοινότητα γενικά δεν θα σας ανταμείψουν και δεν θα σεβαστούν τα αναγεννησιακού τύπου ενδιαφέροντά σας». Δυστυχώς, δεν τήρησα αυτό που ο ίδιος συμβούλευα τους άλλους.

—Επιφυλάσσομαι να σας ρωτήσω αργότερα για τη μακρά, αν όχι μακρότατη διάρκεια που καλύπτουν οι έρευνές σας, όπως, για παράδειγμα, από την Κυπριακή Χαλκολιθική έως τη βυζαντινή μονή του Αγίου Σάββα της Καρώνης, έξω από την Πάφο. Υπήρξε η Κύπρος προνομιακός τόπος των ερευνών σας; Το ερευνητικό πρόγραμμα για την Παλαιάπαφο είχε μια ιδιαίτερη σημασία για το Καναδικό Ινστιτούτο;

Το 1979/1980, ενώ δίδασκα στο Πανεπιστήμιο Brock, δημιούργησα το Καναδικό Ερευνητικό Πρόγραμμα Επιφανειακής Έρευνας Παλαιάπαφου (Canadian Palaeiraphos Survey Project – CPPS), στην περιοχή της Πάφου. Τότε οι Κύπριοι συνάδελφοί μου είπαν ότι ήμουν τρελός διότι «όπως όλοι *εμείς* γνωρίζουμε δεν υπάρχει τίποτα ενδιαφέρον εκτός της Παλαιάπαφου και της Νέας Πάφου στην περιοχή».

Τα αποτελέσματα της επιφανειακής έρευνας από το 1979 έως το 1988, καθώς και το Ερευνητικό Πρόγραμμα Δυτικής Κύπρου (Western Cyprus Project – WCP), που ακολούθησε τα έτη 1991–1992, άλλαξαν σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο που αντιλαμβανόμασταν την πολιτιστική εξέλιξη του νησιού από την Πρώιμη Ακεραμική Νεολιθική περίοδο έως τις αρχές του 20ού αιώνα.

Η σημασία των ευρημάτων της Χαλκολιθικής περιόδου, ιδιαίτερα στην κοιλάδα του ποταμού Διάριζου, οδήγησε στην ανασκαφή των λειψάνων ενός οικισμού της Μέσης Χαλκολιθικής, τα οποία είχαν μετατοπιστεί εξαιτίας ενός σφοδρού πλημμυρικού φαινομένου, γύρω στη θέση Πρασιό–Μοναστήρι του Αγίου Σάββα της Καρώνης. Αυτή η θέση ήταν υποτιμημένη μεταξύ των προϊστορικών αρχαιολόγων του νησιού, καθώς αποκαλύψαμε *κατά χώραν* μόνο τμήμα θεμελίωσης και δαπέδων με κινητά ευρήματα μιας κυκλικής οικίας. Όμως αυτά που επίσης ήρθαν στο φως ήταν όλα τα άλλα ευρήματα ενός οικισμού του τέλους της 4ης χιλιετίας π.Χ.: πέτρες από τα θεμέλια των κτιρίων, όστρακα αγγείων, κομμάτια πύλινων ειδωλίων, λίθινα εργαλεία διαφό-

ρων ειδών και απορρίμματα της επί τόπου κατεργασίας λίθινων εργαλείων, αντικείμενα και ειδώλια από πικρολίπη λίθο, καθώς και φυτικά και ζωικά κατάλοιπα. Πού βρέθηκαν όλα αυτά; Χαμηλά στην πλαγιά του λόφου όπου είχαν μετατοπιστεί από έντονες πλημμύρες που δημιουργήσαν χειμάρρους στο μαλακό μαργαϊκό ασβεστολιθικό πέτρωμα. Αυτοί οι χειμάρροι κατέληγαν στο εξωτερικό τείχος της μονής του Αγίου Σάββα. Στη διάρκεια της «Μικρής Περιόδου Παγετώνων» από τον 14ο ως τον 16ο αιώνα μ.Χ. φαίνεται ότι πολύ έντονες βροχοπτώσεις δημιούργησαν ανάλογα φαινόμενα και μετατόπισαν μεγάλες ποσότητες χώματος, αλλά και τα ευπαθή λείψανα του χαλκολιθικού οικισμού. Ο οικισμός αυτός βρισκόταν κοντά σε λιμνούλα που τροφοδοτείτο από πηγές. Την ίδια εποχή αυτή η λιμνούλα είχε επίσης γεμίσει με φερτά υλικά.

—Αφού φτάσαμε στο Καναδικό Ινστιτούτο, θα ήθελα να σταθώ στην εισαγωγική ομιλία που εκφωνήσατε ως Διευθυντής του στο Συμπόσιο που οργανώθηκε το 2016 για την επέτειο των 40 χρόνων από την ίδρυση του Ινστιτούτου στην Ελλάδα. Πρόκειται για κείμενο σφιχτοδεμένο και ταυτόχρονα αναλυτικό. Επιδιώκατε δύο πράγματα: Το πρώτο ήταν να αναλύσετε το αποτύπωμα της επιτόπιας έρευνας του Ινστιτούτου στην Ελληνική Αρχαιολογία και γι' αυτό εξετάσατε δώδεκα συσχετιζόμενους ερευνητικούς τομείς. Ξεχωρίζω τον έβδομο τομέα επειδή εκφράζει καθαρά, νομίζω, το εύρος των ερευνών σας: «τα αυτοκρατορικά ρωμαϊκά και βυζαντινά αστικά κέντρα και λιμάνια: η «μεσαιωνική», η φραγκική, η ενετική, η γενονατική και η οθωμανική περίοδος κυριαρχίας».

Οι αρχαιολογικές έρευνες πεδίου που έγιναν υπό την αιγίδα του Καναδικού Ινστιτούτου στην Ελλάδα εστίασαν πάντα σε περιόδους και περιοχές συνήθως παραμελημένες από τα παραδοσιακά ερευνητικά ενδιαφέροντα. Ως Διευθυντής του CIG χαίρομαι πάντα να βλέπω τους Καναδούς συναδέλφους μου να επιλέγουν ως πεδίο έρευνας ένα ευρύ φάσμα περιοχών και χρονολογικών περιόδων, είτε με επιφανειακές έρευνες είτε ανασκαφικά. Πολλά από τα ευρήματά τους συνέπιπταν με τα δικά μου ερευνητικά ενδιαφέροντα.

—Η δεύτερη επιδίωξή σας ήταν η ανάδειξη της συμβολής του Καναδικού Ινστιτούτου στην υποστήριξη της έννοιας «Αρχαιολογίες της Ελλάδας». Θα σας παρακαλούσα να μας μιλήσετε γι' αυτή την έννοια που εισήγαγε ο Ian Morris το 1994, και η οποία, αν κατάλαβα καλά, «έλυne τα χέρια» των αρχαιολόγων.

Όπως ανέφερα προηγουμένως, η υπερβολική εξειδίκευση των περισσότερων από τους συναδέλφους μου, είτε αυτοί ήταν μέντορές μου είτε συνομήλικοί μου, δημιούργησε, κατά τη γνώμη μου, μια νοοτροπία που απέκλειε τις διαφορετικές απόψεις, σε πολλούς τομείς της σύγχρονης Ελληνικής Αρχαιολογίας. Κάθε ειδικότητα έχει τους δικούς της αναγνωρισμένους ειδικούς. Από αυτά τα άτομα ζητείται σχεδόν αποκλειστικά να μελετούν και να σχολιάζουν παλαιά και νέα ευρήματα, τα οποία συνδέονται άμεσα με τη δική τους στενά ορισμένη ειδικότητα. Το να επιχειρεί κανείς πέραν αυτών των αυτοορισμένων, και προσεκτικά καθορισμένων, παραμέτρων θεωρείται σχεδόν αιρετικό. Η προσπάθεια σύνθεσης που περιλαμβάνει πάνω από έναν τομέα θεωρείται ριζοσπαστική έννοια. Όπως καταλαβαίνω, αυτό που ο Ian Morris εννοούσε με τον όρο «αρχαιολογίες της Ελλάδας» είναι ότι δεν θα έπρεπε να υπάρχει μόνο «μία αρχαιολογία της Ελλάδας» οριζόμενη σε ένα πιεστικό παραδοσιακό πλαίσιο, αλλά μάλλον μια πληθώρα «αρχαιολογιών» ανάλογα με το υπόβαθρο των ερευνητών, τις ερευνητικές ερωτήσεις που τίθενται, τις εφαρμοζόμενες μεθοδολογίες και τον χρόνο της έρευνας. Μια ολιστική, συνεχώς εξελισσόμενη Αρχαιολογία της Ελλάδας στην ευρύτερη έννοιά της, με άλλα λόγια, με «λυμένα τα χέρια των αρχαιολόγων», κατά την ταπεινή μου γνώμη.

06

Λόφος Βροντάς (Καβούσι). Ο David Rupp με τον Krzysztof Nowicki και τον μικρό Ρωμανό Rupp, στην εκδήλωση για τα 100 χρόνια των αμερικανικών ανασκαφών στην Κρήτη.



ΑΝΕΛΑΒΑ ΝΑ
ΣΥΝΕΧΙΣΩ ΤΗ ΜΑΚΡΑ
ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΜΟΥ ΣΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ
ΕΞΑΣΚΗΣΗΣ ΤΩΝ
ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΜΑΣ ΣΤΗΝ
ΚΥΠΡΟ.





06



07

—**Να έρθουμε τώρα στην Κρήτη; Γνωρίζουμε ότι ο μεγαλύτερος και καλύτερα διατηρημένος κλιβάνος του 12ου αιώνα στην Κρήτη αποκαλύφθηκε στον οικισμό «Χαλασμένους». Τι όμως δεν είναι ευρέως γνωστό από εκείνη την ανασκαφή σας;**

Η ανασκαφή στο Χαλασμένο, κοντά στο χωριό Μοναστηράκι Ιεράπετρας, ήταν υπό τη διεύθυνση της Δρος Μεταξίας Τσιποπούλου και του καθηγητή Willie Coulson (1942–2001). Συμμετείχα στην ανασκαφή για πολλά χρόνια ως επικεφαλής τομής και επόπτης τομέα. Μία από τις περιοχές ευθύνης μου ήταν η ανασκαφή των βοηθητικών κτισμάτων γύρω από τον κεραμικό κλιβάνο. Μελετήσαμε και δημοσιεύσαμε τον κλιβάνο με τη Μ. Τσιποπούλου, μαζί με τα βοηθητικά αυτά προσκτίσματα. Η πλήρης αποκάλυψη του οικισμού μού επέτρεψε να κατανοήσω πώς είχε σχεδιαστεί εξαρχής, καθώς και τη σχέση «δημόσιων» και «ιδιωτικών» χώρων.

—**Δεδομένου και μόνο του τοπίου στο φαράγγι Χα, η ανασκαφή στα «Καταλύματα» θα πρέπει να ήταν μια πολύ ιδιαίτερη εμπειρία. Πώς θα την περιγράφατε;**

Πράγματι, η ανασκαφή του Χαλασμένου είναι μια αναζωογονητική εμπειρία! Από τον αρχαιολογικό χώρο μπορεί κανείς να κοιτάξει, με το φαράγγι του Χα να υψώνεται πίσω του, προς τις υπόλοιπες τρεις διευθύνσεις: στα βόρεια τον κόλπο του Μιραμπέλου και το νότιο άκρο του Κρητικού πελάγους, προς τα δυτικά τα βουνά γύρω από το οροπέδιο του Λασιθίου, στα νότια το μακρινό Λιβυκό πέλαγος. Τα κουδούνια των κατοικιών στην απότομη πλαγιά και το κρώξιμο των αρπακτικών πουλιών ανάμεσα στα έντονα ρεύματα του αέρα ζωντανεύουν την αργή λεπτοδουλειά της ανασκαφής. Όταν ο χώρος είναι στη σκιά, το πρωί, κάνει κρύο. Όταν είναι στον ήλιο, μετά το μεσημέρι, κάνει ζέστη, πολλή ζέστη.

—**Στην ανασκαφή του Πετρά, ποιον τομέα έχετε αναλάβει; Ποιες είναι οι εντυπώσεις σας από τον αρχαιολογικό χώρο;**

Η Δρ Τσιποπούλου και οι συνεργάτες της ερευνούν τα λείψανα των πολλαπλών φάσεων του Πετρά από τα μέσα της δεκαετίας του 1980. Είχα την εξαιρετική τιμή να ανασκάψω τόσο στον Λόφο Ι, όσο και στον Λόφο ΙΙ του Πετρά. Με φοιτητές του εκπαιδευτικού προγράμματος του Πανεπιστημίου Brock, είχα την εποπτεία του Τομέα ΙΙΙ του Οικισμού στον Λόφο Ι. Στο τμήμα αυτό αποκαλύψαμε ένα συνονθύλευμα προανακτορικών, παλαιοανακτορικών, νεοανακτορικών και μετα-ανακτορικών λειψάνων.

Το ενδιαφέρον μου για τις μινωικές σφραγίδες ξεκίνησε από έναν ασυνήθιστο Πρωτομινωικό ΙΙΙ σφραγιδόλιθο που βρέθηκε εκεί. Εικονίζει μια ανδρική ντυμένη μορφή που κρατάει ένα ραβδί στο δεξί της χέρι. Το θέμα είναι πολύ ασυνήθιστο για την προανακτορική εικονογραφία. Πρόκειται ίσως για ηγέτη που κρατάει σκίπτρο ως σύμβολο εξουσίας;

Έχω επίσης δημοσιεύσει δύο Υστερομινωικούς ΙΑ σφραγιδόλιθους από τον οικισμό του Πετρά. Ο ένας εικονίζει μονομαχία δύο ανδρών και ο άλλος μια ιέρεια (ή ίσως θεότητα;) η οποία φέρει τόξο και κρατάει ένα αιγοειδές. Αυτοί οι τρεις σφραγιδόλιθοι έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον διότι έχουν βρεθεί σε οικιακά περιβάλλοντα. Οι περισσότερες από τις γνωστές μέχρι σήμερα σφραγίδες προέρχονται από ταφικά περιβάλλοντα.

Στην ελίτ νεκρόπολη του Πετρά στον Λόφο ΙΙ (Κεφάλι) ανέσκαψα σειρά τομών και ταφικών δομών. Καθώς εργαζόμουν σε διάφορα τμήματα της νεκρόπολης, στο πέρασμα των χρόνων είχα την τύχη να ανασκάψω σειρά σημαντικών αρχαιολογικών αποθέσεων με αξιοσημείωτα ευρήματα: Το Πρωτομινωικό ΙΙΙ/ΜΜΙΑ Ταφικό Κτίριο 3 και το υποκείμενό του Πρωτομινωικό ΙΙΑ Ταφικό Κτίριο 16, τις Πρωτομινωικές ΙΙΑ Ταφικές Δομές 24 και 25, τον Μεσομινωικό ΙΙΑ Χώρο 9 του Ταφικού Κτιρίου 9, τη βαθιά



08



09

08

Ανασκαφή νεκρόπολης Πετρά,
2018.

09

Ο David Rupp με φοιτητές του Πανεπιστημίου
Brock στην ανασκαφή του Χαλασμένου
το 2000.

δευτερογενή επίχωση κατά μήκος του δυτικού άκρου της νεκρόπολης και τον Μεσομινωικό ΠΑ Δυτικό Περιβόλο. Από αυτές τις ανασκαφές προέκυψαν διάφορα άρθρα στα οποία έχω συνεισφέρει.

—Ποια είναι τα μελλοντικά σχέδιά σας;

Προσδοκώ να μας δοθεί η δυνατότητα να ολοκληρώσουμε επιτέλους το 2025 την ανασκαφή των Χώρων 8 και 9 του Ταφικού Κτιρίου 9, να ολοκληρώσουμε την ανασκαφή του υποκείμενου Μεσομινωικού ΙΑ Ταφικού Κτιρίου 40 και να αποκαλύψουμε πλήρως τον Δυτικό Περιβόλο.

Εν τω μεταξύ σχεδιάζω να καταθέσω σύντομα προς δημοσίευση στον εκδότη το βιβλίο μου *The House of Eustolios at Kourion (Cyprus): Late Roman Polychrome Geometric Tessellated Mosaic Floors in Context*.

—Θα θέλατε να μας μιλήσετε και για το βιβλίο σας με θέμα τους αθηναϊκούς περιπάτους;

Κατά την πρώτη προσπάθειά μου να ζήσω μόνιμα στην Αθήνα, τον χειμώνα του 1999, περπατούσα συνέχεια στην πόλη και συναντούσα κτίρια και αρχαιολογικά λείψανα για τα οποία δεν είχα ιδέα προηγουμένως. Αυτά τα σημαντικά κενά στη γνώση μου με οδήγησαν να ξεκινήσω να διαβάζω σχετικά με την ιστορία και τα μνημεία της πόλης.

Η σύζυγός μου μου έδωσε την ιδέα να χρησιμοποιήσω αυτήν την αποκτηθείσα γνώση για καλό σκοπό γράφοντας έναν οδηγό. Καθώς οι περισσότεροι οδηγοί παρουσιάζουν επιφανειακά τα αξιοθέατα και τα μνημεία της Αθήνας, χωρίς αναφορά για το πώς θα φτάσεις σε αυτά ή τι άλλο υπάρχει κοντά τους, αποφάσισα να δομήσω τον δικό μου οδηγό ως μια σειρά περιπάτων που ξεκινούν και καταλήγουν σε στάση ή σταθμό δημόσιου μέσου συγκοινωνίας. Οι θέσεις ενδιαφέροντος κυμαίνονται από την Εποχή του Χαλκού ως τον ύστερο 20ό αιώνα.

Σκοπός μου ήταν να προσφέρω αρκετές πληροφορίες για κάθε στάση της διαδρομής, ώστε να γίνει κατανοητή η σημασία της. Η πρώτη έκδοση του βιβλίου *Peripatoi: Athenian Walks* έγινε το 2002 από τις εκδόσεις Road και είχε καλή υποδοχή. Μια δεύτερη ανανεωμένη και επικαιροποιημένη έκδοση έγινε το 2004 με την ευκαιρία των Ολυμπιακών Αγώνων, μαζί με την έκδοση της καλής ελληνικής μετάφρασης *Αθηναϊκοί Περίπατοι*, η οποία έγινε από τη σύζυγό μου. Παρά τη μεγάλη ζήτηση τα πράγματα δεν πήγαν καλά με τον εκδότη. Πιστεύω ότι όλοι οι συγγραφείς χρειάζονται έναν καλό δικηγόρο.

Για ολόκληρη σχεδόν την επόμενη δεκαετία με απασχόλησαν άλλες εργασίες και μέλητες. Με την εξάπλωση των έξυπνων κινητών τηλεφώνων και των tablets σκέφτηκα ότι η έκδοση σε μορφή ηλεκτρονικού βιβλίου, που θα το κατέβαζε κανείς και έπειτα θα το διάβαζε χωρίς να είναι συνδεδεμένος στο διαδίκτυο, θα μπορούσε να προσελκύσει μια νέα γενιά χρηστών. Παράλληλα, γνωρίζοντας την πόλη πολύ καλύτερα, συνειδητοποίησα ότι ήταν απαραίτητοι και εφικτοί πολύ περισσότεροι περιπάτοι.

Έτσι από τους λίγους αρχικούς δημιουργήθηκαν 12 *Peripatoi*, οι περισσότεροι των οποίων ξεκινούσαν και κατέληγαν στο ίδιο σημείο και όλοι συνδέονταν με το όλο και καλύτερο συγκοινωνιακό δίκτυο. Και πάλι παρουσιάζονταν αρχαιολογικοί χώροι, κάθε είδους μουσεία, σημαντικά κτίρια, δημόσια έργα τέχνης, γειτονιές και τόποι της «Αθηναϊκής Ιστορίας». Το μόνο που έλειπε ήταν ένας εκδότης με όραμα. Στο τέλος, αποφάσισα να το εκδώσω ιδιωτικά στο Amazon Kindle Book Store. Μεταξύ του 2020 και του 2022 οι μισοί από τους σχεδιασμένους *Peripatoi: 12 Athenian Walks* ήταν διαθέσιμοι για αγορά σε πολύ χαμηλή τιμή ως Τμήμα 1, Τμήμα 2, Τμήμα 3.1 και Τμήμα 3.2. Δυστυχώς χωρίς καμία ανταπόκριση. Μόνο ο χρόνος θα δείξει αν θα επανέλθω να ολοκληρώσω αυτό το εγχείρημα.■



Η ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗ ΜΟΥ
ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑ
ΔΙΕΞΗΧΘΗ ΤΗΝ
ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ
ΥΠΕΡΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΣΤΗ
ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ.
ΑΝΤΙΣΤΑΘΗΚΑ ΣΕ
ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΤΑΣΗ.

